

datum, inquam, amore Dei, et a Deo magno cum fœnore sibi restituendum, iuxta illud : « Fœneratur Deo, qui miseretur pauperis. » Prov. xix, 17. Vide ibi dicta. Unde S. Chrysostomus : « Pauper recipit, ait, sed Deus obligat se. » Et S. Basilus, conc. 4 *De Eleemosyna* : « Cum enim, inquit, pauper propter Dominum aliquid es daturus, illud idem et donum est et mutuum : donum quidem, propter nullam præmii expectationem; mutuum vero, propter splendendam Domini munificentiam, ejus vice rependitis, qui cum pauci in pauperis persona acceperit, maxima merum nomine reponit. »

Quocirca christiane Ecclesiastici, xxix, 13 : « Perde, ait, pecuniam propter fratrem et amicum tuum, » ubi per plures versus multa de mutuo dixi varisque ad facile mutuandum stimulos suggessi. Vidi in quadam urbe primaria communem absum mutui, quo illud recipientes accipiebant, non ut mutuum, sed ut donatum, quare de eo restituendo non cogitabant; imo si mutuum repeteretur, indignabantur. Verum hoc abusu id consecuti sunt, ut nemo ibidem alteri ullius mutuum dare vellet, cogitantes tantumdem esse mutuatum, quantum est donatum vel perditum.

38. DATE, ET DABITUR VOBIS. — Multi sunt liberales in promittendo, pauci in dando. Unde Anti-

gonus, rex Macedonum, teste Plutarcho in *Æmilio*, a vulgo vocabatur *Dodon*, eo quod semper in ore haberet : *dado*, id est *dabo*, sed reipsa daret nihil. Ideo Christus ait : « date, » in presenti, non : « dabitur, » in futuro.

ET DABITUR VOBIS. — Hæc est enim vicaria mercedis dantis, quam Deus quasi talionem ei assignat, suscitando scilicet multos qui ipsi vicem rependant, ac multa danti plura donent, ut contigit S. Joanni Eleemosynario. Lege Leontium in ejus Vita. Fertur monasterium quoddam largis eleemosynis quas dabat evasisse locuples, unde deinde negatis ad pauperiem redactum. Cumque hæc de re procurator quereretur apud peregrinum quemdam ibidem hospitem, ab eo audit : *Date et Dabitur* sunt sorores. Vos eiecistis priorem cui nomen *Date*, mox eiecit sororem secuta est ejus comes individua, cui nomen *Dabitur*. Si ergo vultis ut illa redeat, revocate priorem, ac largas, ut prius, date eleemosynas. Vide dicta vers. 27; *Matth. v. 42*, et alibi. Eleemosyna ergo non depauperat, sed dicit, uti eleganter probat S. Chrysostomus, homilia cui titulus : *Quod eleemosyna sit ars omnium questuosissima*. Nam, ut ait sanctique Christus : « Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur, » *Matth. cap. v. vers. 7*, ubi plura hæc de re dixi.

Antiphrasim multum perhibet, ubi loquitur de eo et de dante sororem

Legit, etiam plurimum de eo et de dante sororem

CAPUT SEPTIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Primo, Christus sanat servum Centurionis moribundum. Secundo, vers. 11, filium viduæ in Naim a morte suscitatur. Tercio, vers. 19, discipulis Joannis Baptistæ rogantibus : Tu, quis es? non verbis, sed factis et miraculis respondet, se esse Messiam sive Christum. Quarto, vers. 24, laudat Joannem quasi suum et Dei angelum. Quinto, vers. 36, Magdalena penitenti peccata remittit.

Primam partem explicui, *Matth. viii, 8*; tertiam et quartam, *Matth. xi, versibus ad marginem annotatis*. Superest ergo secunda et quinta hic explicanda.

1. Cum autem implesset omnia verba sua in aures plebis, intravit Capharnaum. 2. Centurionis autem cujusdam servus male habens, erat moriturus, qui illi erat pretiosus. 3. Et cum audisset de Jesu, misit ad eum seniores Judæorum, rogans eum ut veniret, et salvaret servum ejus. 4. At illi cum venissent ad Jesum, rogabant eum sollicite, dicentes ei : Quia dignus est ut hoc illi præstes. 5. Diligit enim gentem nostram, et synagogam ipse ædificavit nobis. 6. Jesus autem ibat cum illis. Et cum jam non longe esset a domo, misit ad eum Centurio quidam, dicens : Domine, noli vexari : Non enim sum dignus ut sub tectum meum intres. 7. Propter quod et meipsum non sum dignum arbitratus ut venirem ad te; sed dic verbo, et sanabitur puer meus. 8. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites; et dico huic : Vade, et vadit; et alii : Veni, et venit; et servo meo : Fac hoc, et facit. 9. Quo audito, Jesus miratus est, et conversus sequentibus se turbis, dixit : Amen dico vobis, nec in Israel tantam fidem inveni. 10. Et reversi, qui missi fuerant, domum, invenerunt servum qui languerat, sanum. 11. Et factum est : deinceps

ibat in civitatem, quæ vocatur Naim; et ibant cum eo discipuli ejus, et turba copiosa. 12. Cum autem appropinquaret portæ civitatis, ecce defunctus efflorebat filius unicus matris suæ; et hæc vidua erat, et turba civitatis multa cum illa. 13. Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi : Noli flere. 14. Et accessit, et tetigit loculum (hi autem, qui portabant, steterunt). Et ait : Adolescens, tibi dico, surge. 15. Et resedit qui erat mortuus, et cœpit loqui. Et dedit illum matri suæ. 16. Accepit autem omnes timor; et magnificabant Deum, dicentes : Quia propheta magnus surrexit in nobis, et quia Deus visitavit plebem suam. 17. Et exiit hic sermo in universam Judæam de eo, et in omnem circa regionem. 18. Et nuntiaverunt Joanni discipuli ejus de omnibus his. 19. Et convocavit duos de discipulis suis Joannes, et misit ad Jesum, dicens : Tu es qui venturus es, an alium exspectamus? 20. Cum autem venissent ad eum viri, dixerunt : Joannes Baptista misit nos ad te dicens : Tu es, qui venturus es, an alium exspectamus? 21. (In ipsa autem hora multos curavit a languoribus, et plagis, et spiritibus malis, et cæcis multis donavit visum). 22. Et respondens, dixit illis : Euntes renuntiæ Joanni quæ audistis et vidistis : Quia cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur; 23. et beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me. 24. Et cum discessissent nuntii Joannis, cœpit de Joanne dicere ad turbas : Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam? 25. Sed quid existis videre? hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt et deliciis, in domibus regum sunt. 26. Sed quid existis videre? prophetam? Utique dico vobis, et plusquam prophetam. 27. Hic est de quo scriptum est : Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. 28. Dico enim vobis : Major inter natos mulierum propheta Joanne Baptista nemo est; qui autem minor est in regno Dei, major est illo. 29. Et omnis populus audiens, et publicani, justificaverunt Deum, baptizati baptism Joannis. 30. Pharisei autem et legisperiti consilium Dei spreverunt in semetipsos, non baptizati ab eo. 31. Ait autem Dominus : Cui ergo similes dicam homines generationis hujus? et cui similes sunt? 32. Similes sunt pueris sedentibus in foro, et loquentibus ad invicem, et dicentibus : Cantavimus vobis tibis, et non saltastis; lamentavimus, et non plorastis. 33. Venit enim Joannes Baptista, neque manducans panem, neque bibens vinum, et dicitis : Dæmonium habet. 34. Venit Filius hominis manducans et bibens, et dicitis : Ecce homo devorator, et bibens vinum, amicus publicanorum et peccatorum. 35. Et justificata est sapientia ab omnibus filiis suis. 36. Rogabat autem illum quidam de Phariseis, ut manducaret cum illo. Et ingressus domum Pharisei discubuit. 37. Et ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod accubisset in domo Pharisei, attulit alabastrum unguenti; 38. et stans retro secus pedes ejus, lacrymis cœpit rigare pedes ejus, et capillis capitis sui tergebat, et osculabatur pedes ejus, et unguento ungebat. 39. Videns autem Phariseus, qui vocaverat eum, ait intra se dicens : Hic si esset propheta, sciret atque, quæ et qualis est mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix est. 40. Et respondens Jesus, dixit ad illum : Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille dixit ei : Recte judicasti. 41. Duo debitor es tui creditori : unus debebat denarios quingentos, et alius quinquaginta. 42. Non habentibus illis unde redderent, donavit utrique. Quis ergo eum plus diligit? 43. Respondens Simon dixit : Æstimo quia is, cui plus donavit. At ille dixit ei : Recte judicasti. 44. Et conversus ad mulierem, dixit Simoni : Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti; hæc autem lacrymis rigavit pedes meos, et capillis suis tersit. 45. Osculum mihi non dedisti; hæc autem ex quo intravi, non cessavit osculari pedes meos. 46. Oleo caput meum non unxisti; hæc autem unguento unxit pedes meos. 47. Propter quod dico tibi : Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit

multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. 48. Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata. 49. Et ceperunt qui simul accubebant, dicere intra se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? 50. Dixit autem ad mulierem: Fides tua te salvam fecit: vade in pace.

1. CUM AUTEM IMPLESSET (supple loqui; Syrus, cum absolisset; alii, cum complisset) OMNIA VERBA SUA.

2. ERAT MORIBUNDUS. — Erat moribundus, agebat animam, agonizabat. Syrus, proximus erat ad moriendum.

3. MISIT AD EUM SENIORES JUDEORUM, ROGANS EUM, UT VENIRET, ET SALVARET SERVUM EJUS. — Judeorum petitionem Lucas tribuit Centurioni, quia illam ipsi ejus nomine instituebant; alioqui Centurio non petebat ut Christus ad se veniret, sed tantum ut ei dicerent: « Domine, puer meus jacet in domo paralyticus, et male torquetur, » ut habet Matthaeus. Ita Franciscus Lucas. Sciebat enim Judaei Centurionem hoc desiderare, sed ex humilitate non audere petere: petunt ergo nomine ejus, quod ipsum sciebant in corde desiderare, sed non audere postulare. Adde, « ut veniret, » id est, applicaret se, semotis aliis occupationibus, ad puerum sanandum: hoc enim est Hebraice *נבא*, id est venit. Sic Deus venit ad Abimelech, *Genes. xxi*; ad Balaam, *Numer. xxii*; ad Hebraeos, *Deuter. xxiix*, cum eis apparuit et legem dedit. Sic de Joanne Baptista dicitur: « Venit Joannes non manducans, neque bibens; » « venit, » id est ostendit se, exhibuit, apparuit, extitit: non ergo facienda est vis in verbo « veniret, » sed in « sanaret; » haec enim erat summa petitionis, ut sanaret sive veniendo, sive manducando.

6. NOLI VEXARI. — Ne te vexes, id est, affligas et fatiges, ut molestiam tanti itineris ad servum meum visendum et curandum suscipias, sed hinc manens et quiescens, solo verbo et jussu tuo servum meum absentem cura. Syrus, ne labores, ne fatigeris.

11. ET FACTUM EST: REINCEPS (Graece, *ἐπὶ ἡγετῆς*, id est in sequenti, scilicet *ἡγετῆς*, id est die, hoc est posttriduo: Ita Syrus) IBAT JESUS IN CIVITATEM, QUE VOCATUR NAIM. — Civitas erat Galilaeae, duobus milliariis distans a monte Tabor, ait S. Hieronymus in *Loci Hebr.*, quam torrens Cison alluit, dicta a pulchritudine. « Naim, » enim Hebraice idem est quod pulchra, decoro jucunda, delectabilis. Unde Noemi socrus Ruth, mortuis filiis lugens, ait: « Ne me vocetis Noemi, id est pulchram, sed vocate me Mara, quia amaritudine valde replevit me Omnipotens, » *Ruth. i*, 20. Idem dicere poterat vidua haec in Naim, amissum defensum filium unicum. Et *Psalm. cxxlii*: « Ecce quam bonum et quam jucundum (Hebraice *naim*) habitare fratres in unum! » Ex adverso quam triste et funestum morte separari filium a matre, fratrem a fratre!

Nominat « Naim, » tum ad plenitudinem historiae et miraculi, ut quo loco contigerit, sciatur; tum quia Christus « circuibat omnes civitates et castella, praedicans Evangelium regni, et curans omnem languorem et omnem infirmitatem, » ut ait Matthaeus, cap. ix, vers. 35: tum ad ostendendam acerbiteritatem funeris et luctus materni. Acerbius enim accidebat mors filio, aequae ac matri in Naim civitate amena et speciosa, quam in pago vel villa rusticana: sicut acerbior est mori juveni in florenti aetate, quam seni in effusa senectute; valenti, quam aegro; diviti, quam pauperi; felici, quam misero; in maiore vernante, quam in decembris horrido, juxta illud *Eccli. xii*, 1: « O mors, quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis, viro quieto, et ejus viae directae sunt in omnibus, et adhuc valenti accipere cibum! O mors, bonum est iudicium tuum homini indigenti, et qui minoratur viribus, defecto aetate, et cui de omnibus cura est! »

12. CUM AUTEM APPROPINQUARET PORTUS CIVITATIS, ECCE DEFUNCTUS EFFEREBATUR FILIUS UNICUS MATRIS SUAE: ET HEC VIDUA ERAT, ET TURBA CIVITATIS MULTA CUM ILLA. — « Ecce, » q. d. Ecce tibi casu et fortuito, si causas secundas et humanas spectes, occurrit Christo funus; sed Christo hic occursum erat praevius, provisorius et destinatus, ut mortuum suscitaret. Voluit Christus ut hominibus hic occursum videretur fortuitus, ne, si ipse eum captasset, miraculum ejus et beneficium videretur a Christo captatum et obtinuum, ideoque minus gratum minusque aestimatum. Nam, ut vulgo dicitur, « merx ultroque patet. »

DEFUNCTUS EFFEREBATUR — extra urbem. Hinc colligo Judeos sepulchra sua habuisse non in urbe, sed extra urbem. Idque tum ob nitorem, tum ob sanitatem, ne cadavera suo fetore et putredine aerae inficerent. Sic etiam Joseph ab Arimathia sepulchrum habebat extra Jerusalem in monte Calvariae, in quo Christum sepelivit. Unde Adrichomius, in *Descript. Jerusalem*, n. 204, collocat in valle Josaphat (in qua fiet universale iudicium et communis resurrectio) commune omnium civium Hierosolymae, ac commune cimiterium. Excipe reges: his enim David sepulchrum extruxit in Sion, *III Reg. ii*, 11.

Sic et Romani Gentiles suos sepeliebant extra urbem in Campo Martio, teste Livio, imo lege XII tabularum intra urbem mortuos sepeliri vetitum erat. Quam legem antiquatam revocavit Theodorici, rex Italiae: extat illa apud Cassiodorum, cap. iii. Christiani quoque urgente persecutione, extra Romam in cryptis a se effosiss

defunctos suos humabant, uti etiamnum est videndum in cimiterio S. Priscillae, S. Sebastiani, S. Laurentii, etc.; postea vero, data pace Ecclesiae, cimiteria in urbe juxta templa fuisse constituta et consecrata; idque primo, ut mortis memoriam quasi sanctae vite stimulum, fidelibus jugiter obijcerent. Sic Spartani suos in urbe sepeliebant ex instituto Lycurgi: qui hac ratione juventutem ad mortem honorandam, non autem timendam volebat assuefacere, teste Plutarcho in *Laconicis*.

Secundo, certis precibus et ritibus cimiteria consecrabant contra illusiones demonum, qui in sepulchris habitare et corpora mortuorum assumere solent, ut patet *Lucas viii*, 27.

Tertio, idipsum faciebant hoc fine, ut fideles ingressuri in templum pro ibidem sepultis orarent, ut ipsi e Purgatorio liberati in caelum euntes, cum Sanctis ad gloriam resurgere in die iudicii mererentur. Item ut sacrificii Missae quod in templo fit, participes forent, ac Sanctorum qui in templo quiescunt, vel coluntur, meritis et precibus adjuvarentur: quia de causa Constantinus Magnus Constantinopoli in porticu SS. Apostolorum sepeliri voluit, Theodostius vero Romae in templo S. Petri.

Denique heroum sepulchra erant in urbe, quasi templa, in quibus colerentur. Audi Prudentium, lib. I *Contra Symmachum*:

Et tot templa Deum Romae, quot in urbe sepulchra
Heroum numerare licet: quos fabula Manes
Nobilis, noster populus veneratur, adorat.

Sic et Christiani altaria et templa erigebant super Martyrum sepulchra, ut patet Romae in basilica S. Petri, S. Pauli, S. Laurentii, S. Caeciliae, S. Agnetis, S. Balbinae, S. Bibianae, etc., cujus rei causam et originem assignavi *Apoec. vi*, 9, ad illa: « Vidi sub altari animas interfectorum. »

Uncus. — Graece *πενήνικος*, id est unigenitus, quod plus est quam unicus; scilicet quod mater eum solum genuerit, nec plures habuerit filios, sic ut totus amor maternus in eo collectus fixusque videretur. Eum enim mater amabat ut unigenitum, ut spem posteritatis, ut baculum senectutis, ut lumen oculorum suorum. Quocirca luctus matris super unigenito defuncto est summus et acerbissimus, juxta illud *Zachar. xii*, 10: « Et plangent eum planeti super unigenitum. » Et illud *Jerem. vi*, 26: « Filia populi mei, accingere cilicium, et conspergere cinere, luctum unigeniti fac tibi, planetum amarum. »

ET TURBA CIVITATIS MULTA CUM ILLA. — Videtur ergo vidua haec fuisse matrona civitatis primaria, « cui gravitatis meritum exequiarum turba conciliat, » ait S. Ambrosius. Adde, in porta esse solere turbam magnam hominum intransitum et exeuntium, praesertim quia olim in portis erat forum rerum venalium, aequae ac tribunal, in quo lites et causae per iudices decidebantur. Dei vultu id factum est, « ut viso tanto miraculo

multi testes, multi fierent Dei laudatores, » ait Beda.

QUAM CUM VIDISSET DOMINUS, MISERICORDIA MOTUS SUPER EAM, DIXIT: NOLI FLERE, — sed incipe gaudere, quia jam filium tuum resuscitabo, q. d. ait Beda: « Desiste quasi mortuum flere, quem mox vivum resurgere videbis. » Et S. Ambrosius: « Flere enim prohibet eum, cui resurrectio debatur. »

14. ET ACCESSIT, ET TERTIUM LOCULUM (HI AUTEM VERB. 14: QUI PORTABANT, STETERUNT), ET AIT: ADHESCENT, TIBI DICO, SURGE. — « Surge, » Elias, Eliseus et alii suscitabant mortuos orando Deum, ut animam in corpus reduceret; at Christus id facit, non orando, sed imperando, quasi Dominus vitae et mortis, ideoque Deus. Unde Cyrillus: « Tangit, ait, ut ostendat efficax esse suum corpus ad humanam salutem. Sicut enim ferrum igni adjunctum facit opus ignis, et paleas ignit, sic caro Verbo unita vivificat » (1).

15. ET RESEDIT QUI ERAT MORTUUS, ET COEPIIT LOQUI, ET DEDIT ILLUM MATRI SUAE. — « Resedit, » id est exivit eo, ut sederet, ideoque revixit: « Nam sedere et loqui vera exsuscitationis argumenta sunt, ait Titus: corpus enim examine neque sedere, neque loqui potest. »

DEDIT ILLUM MATRI SUAE. — q. d. Dextera sua eum in pedes exivit, ac e locuto sine feretro descendente duxit ad matrem, illumque ei reditum assignavit, dicens: En filium tuum, o mater, accipe eum ac redde domum, ut eo fruaris illeque tibi quasi filius matri obsequatur et serviat.

16. ACCEPTIT AUTEM OMNES TIMOR, ET MAGNIFICABANT DEUM, DICTENTES: QUIA PROPHETA MAGNUS SURREXIT IN NOBIS; ET QUIA DEUS VISITAVIT PLEBEM SUAM.

17. ET EXIIT HIC SERMO IN UNIVERSAM JUDEAM DE EO, ET IN OMNEM CIRCA REGIONES.

TIMOR, — id est reverentia, ac sacer quidam horror, mixtus admiratione et gaudio.

MAGNIFICABANT (Graece *δοξάζοντες*, id est glorificabant) DEUM.

PROPHETA MAGNUS, — Messias, hujus enim adventum tunc omnes avidè expectabant.

Allegorice: vidua est Ecclesia; haec filios, id est Christianos per peccatum mortale Dei gratia, quae est vita et quasi anima animae, privatos et mortuos luget, eisque suis lacrymis veniam et vitam gratie impetrat. Unde Christus primo, sistit funus, id est cupiditates quae adolescentibus dominantur, cohibet et refrœnat, ut eas amplius peccator non sequatur. Secundo, tangit loculum, id est lignum crucis, illaque ipsum a morte excitat. Crucis enim Christi merito, peccatoribus inspiratur a Deo poenitentia et gratia. Hinc tertio,

(1) *Loculus*, graec. *οψίς*, german. *eine Bahre*, arca erat resecta et aperta, seu lectulus quo mortui efferebantur. Arcis clavis utebantur tunc Aegyptii, non Judaei, ait Wetsteinus ad h. l.

motu surgit et loquitur, id est incipit bene operari Deumque laudare, ideoque omnes influentes tantam tamque divinam mutationem capit admiratio, et ipsi unanimi voce Deum glorificant. Ita S. Ambrosius, Euthymius, Theophylactus, Beda hic; et S. Augustinus, *serm. 44 De Verbis Domini*. Vivum exemplum est in S. Monica, quae vidua filium Augustinum haeresei et luxuria mortuum assidue lugens, cum suis precibus et lacrimis ad vitam sanctam revocavit, imo primum Ecclesiae doctorem effecit, ut ipse refert in *libris Confessionum*. Rursum magis particulatim vidua est Ecclesia, filius est populus Gentium, ligno vetito concupiscentiae, quae mortem innoxit, cuique assuevit, quasi loculo inclusus, et ad inferni velut sepulchrum delatus; contactus loculi est crucis patibulum, quo Christus eum resuscitavit.

Tropologiae: in vidua hac exprimitur, quid quotidie facere debeat anima Pastoris, Rectoris, Confessoris, cum aliquem adolescentium suorum debiliorem in lethale peccatum contrigerit incidere, et deduci ad sepulchrum aeternae desperationis; scilicet, debet prosequi hoc funus cum suis civibus, lacrimis, gemitu, lamentis; sic fiet ut Dominus eam consoletur, et *primo*, tangens loculum, stare faciat funeris bajulos, id est finem imponat cupiditatibus; *secundo*, eam ad vitam suscitabit; *tertio*, eum eriget ad virtutum opera, ut loquatur confiteaturque peccata sua, et Dei gratiam deprecietur. Sic demum redditur matri, unde majus sequitur gaudium, quam fuerat prior luctus; sequitur admiratio et praedicatio divinae bonitatis in multis.

Rursum, vidua est anima, filia est mens mortua: haec ergo anima si funus suum delevit, maxime si aliorum lacrymas adjunxit, Christus eam suscitabit. Loculus est male secunda conscientia; qui sepeliendum portant, sunt immunda desideria vel blandimenta sociorum, quae Domino tangente stant, id est coercentur, ait Beda. Insuper Theophylactus: Vidua, inquit, est anima amittens virum, id est divinum sermonem; filius est intellectus; loculus est corpus.

Denique Christus legitur tres mortuos suscitasse; scilicet *primo*, filiam Archisynagogi in domo, id est peccatorem, qui peccatum suum continet in mente et cogitatione; *secundo*, adolescentem hunc viduam in porta, id est peccatorem, qui peccatum suum opere patefecit, et aliis afflicat; *tertio*, Lazarum in monumento, id est peccatorem, qui peccatum opere consummavit, illudque iterando ejus habitum contraxit, ut in eo quasi in monumento jaceat sine spe salutis et resurrectionis. Primum suscitavit Christus seorsim et secreto orando, secundum imperando, tertium voce magna clamando: «Lazarus, veni foras,» quia facile curatur meritalis duntaxat peccatum, difficilius vocale, difficillime reale saepius iteratum, in quo quis jacet quasi dormiens, imo quasi

mortuus et sepultus. Unde Christus illi in corda alta et potenti voce inclamavit oportet, ut resuscitaret. Ita Glossa.

29. ET PUBLICANI JUSTIFICAVERUNT DEUM, — id est, iustum, rectum, bonumque, praevidum confessi et professi sunt Deum, quod eis Joannem Baptistam miserit, ac per illum predicationem et baptismum illorum salutem tam benigne provididerit, ut eos ad penitentiam, veniam et gratiam perduceret. Sic accipitur «et justificare» *infra* vers. 33, et I *Tim.* iii, 16. Caetera exposui *Matth.* xi, 20.

Nota haec verba videri potius Lucae quam Christi (4). Nam paulo post sequitur: «Ait autem Dominus.» Ita Jansenius et alii, licet Maldonatus censent esse verba Christi.

30. PHARISAEI AUTEM, etc., CONSILIUM DEI SPREVERUNT IN SEMETIPSOS, — id est in semetipsos, hoc est, infra se, in corde suo, quia publice illud carpere non audebant. Aut «in,» id est contra «semetipsos,» id est in suam perniciem et damnationem. Ita Beda.

36. ROGABAT AUTEM ILLUM QUIDAM DE PHARISAEIS, UT MANDUCARET CUM ILLO. ET INGRESSUS DOMUM PHARISAEI, DISCUBUIT.

37. ET ECCE MULIER QUAE ERAT IN CIVITATE PECCATRIX, UT COGNOVIT QUOD ACCUBUISSET IN DOMO PHARISAEI, ATTULIT ALABASTRUM UNGUENTI.

ET ECCE (rem miram, et mirum penitentiae exemplum) MULIER, — nomine Maria Magdalena, uti eam vocat Lucas, cap. seq., vers. 2. Quamvis hic, eam eadem sit mulier quae hic, et quae *Matth.* xxvii, 7, et *Joan.* xii, 3, Christum unxit; sive an una fuerit Magdalena, an duae, an tres? S. Chrysostomus, hom. 81 in *Matt.*, opinatur fuisse duas; Origenes, Theophylactus et Euthymius, in cap. xxvii *Matth.*, opinantur fuisse tres; scilicet primam hic; secundam, quae biduo ante passionem Christum unxit, *Matth.* xxvii, 7; tertiam, quae sex diebus ante Pascha et passionem super Christi caput alabastrum nardi effudit, *Joan.* xii. Hos secuti Judocus Clitoveus et Jacobus Faber, libellos scripsere de tribus Magdalenis; sed eorum errorem docte refellit Joannes Roffensis, libro de hac re edito.

Dico ergo unam eandemque fuisse mulierem, scilicet Mariam Magdalenam, sororem Marthae et Lazari, quae Christum non tribus, sed duabus vicibus unxit, uti narrat Lucas, Joannes et Matthaeus.

Probatur *primo*, quia hic est communis fidelium et Ecclesiae sensus, nam ipsa in Ecclesiastico

(1) Quidquid sit de questione utrum vers. 29 et 30 paraphrastica sint, et Lucas, non Christi, verba consenda, ea quibus Vulgatus Interpres vers. sequentem exorditur, scilicet *Ait autem Dominus, cum sit et Kyrie*, cum a plurimis optimae notae graecis codicibus absent, Griesbachius, Matthaeus et A. Hahnus rejecerunt, nec immerito, addita enim fuisse videtur a grammaticis, qui ipsi quoque versiculos 29 et 30 pro annotatione Evagelista haberebant.

Officio omnia uni Magdalene tribuit, quae hic narrat Lucas.

Secundo, quia Joannes, cap. xi, 12, de ea ait: «Maria (soror Marthae et Lazari, ut dixi vers. 1) autem erat quae unxit Dominum unguento, et extersit pedes ejus capillis suis:» ubi plane alludit ad hanc Lucam unctionem, ac unam duntaxat mulierem Christum ungentem significat. Si enim plures fuissent, non satis ex unctione eam designasset, dicens: «Maria autem erat quae unxit Dominum, etc.» Sensus enim est, q. d. Cum Mariam nomino, illam intelligo celebrem, quae penitens unxit pedes Jesu, *Luc.* vii, quam proinde omnes sciunt non aliam esse quam Magdalenam.

Tertio, de eadem agens Joannes, xii, 2: «Fecerunt, ait, ei (Jesu) cenam ibi, et Martha ministrabat: Lazarus vero unus erat ex discumbentibus cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi, et unxit pedes Jesu, et extersit pedes ejus capillis suis.» Ubi plane significat eandem esse Magdalenam, scilicet sororem Marthae et Lazari, quae unxit Christum hic, et rursum sex diebus ante Pascha in Bethania. Jam unctio cuius meminit Matthaeus, xxvi, 6, est eadem cum illa quam describit Joannes, xii, 4 et seqq., ut patet conferenti Matthaeum cum Joanne. Utraque enim contigit in Bethania in domo Simonis Leprosi; utraque facta est per effusionem alabastrum super caput Jesu. Ergo una eademque fuit Magdalena, quae non ter, ut vult Origenes, sed bis duntaxat unxit Jesum, scilicet hic, et sex diebus ante mortem, *Joan.* xii, 2, et *Matth.* xxvi, 7.

Quarto, silem liquet ex historia Ecclesiastica et traditione Massiliensium et Provincialium, apud quos haec constans est fama et traditio. Item ex monumenti S. Magdalene inscriptione, quod ei S. Maximus, unum e 70 Christi discipulis, erexisse ferunt, in quo omnia jam dicta uni eidemque Magdalene huic tribuuntur.

Quinto, haec est sententia S. Augustini, lib. II *De Consensu Evang.*, cap. lxxix; S. Cypriani, tract. *De Duplici martyrio*; S. Gregorii, hom. 33 in *Evang.*; Toleti, Jansenii, Francisci Lucæ et passim ceterorum Interpretum.

Dices: Magdalena haec secuta est Jesum a Galilee, ut patet *Matth.* xxvii, 55: ergo videtur fuisse Galileae, ergo diversa a Maria, sorore Marthae, haec enim videtur fuisse Judaea, quia habitabat in Bethania, quae erat vicina Hierosolymae. Respondeo, illam fuisse Judaeam ratione prosapie, sed videri habitasse in Galilea, puta in castello *Magdala*um dicto, forte quod ejus loci domino nupserat, aut quod in divisione hereditatis paternae hoc ei castellum sorte obigerat; atque a Magdalo hoc dicta videtur «Magdalena.» Ita Jansenius, Adrichomius, Franciscus Lucas et alii.

QUAE ERAT IN CIVITATE. — Aliqui putant fuisse Jerusalem. Verum Jerusalem erat in Judaea: haec autem omnia Christi acta, non in Judaea, sed in Galilea, ubi Christus praedicabat, contigisse videntur, uti liquet ex Chronotaxi quam Evangelistae praefixi.

Quare verisimilius Toletus, Franciscus Lucas et alii opinantur civitatem hanc fuisse Naim, in qua paulo ante Christus, vers. 12, filium viduae a morte suscitavit. Alii putant civitatem hanc fuisse Magdala, in qua habitabat Magdalena Favet Adrichomius in voce «Magdala.»

PECCATRIX. — Nonnulli recentiores, ut Magdalenam honestent, censent eam non fuisse impudicam, sed vanam, comptam et pomposam, quae proinde esset scandalum et illecebra luxuriae, ideoque vocari peccatricem. Verum hi quantum consulunt honori Magdalene, tantum detrahunt gratiae Christi ac penitentiae Magdalene, quae illam ex peccatrice adeo sanctam effecit. «Peccatrix» enim dicitur antonomastice, quod et ipsa graviter peccare solebat, et alios ad secum peccandum allicere. Peccatrix ergo idem est quod meretrix, non publice omnibus plebeis exposita, sed quae plures privatos nobiles haberet amasios et assellas. Unde meretricem eam vocat S. Augustinus, *serm. 58 De Temp.*; S. Hieronymus, in cap. xxvi *Matth.*; Isidorus Pelusiota, lib. I, *epist.* 142; S. Ambrosius, Gregorius, Beda, ac S. Chrysostomus, hom. 62 ad *Popul.*, ubi propter eam a Christo dictum esse ait illud: «Meretrices et publicani praecedent vos in regno Dei.» Hinc Ecclesia de ea cecinit:

Quae tot commisit crimina,
Ad ipsa fauce tartari,
Rediit ad vite limina.
Post fluxu carnis scandala
Fili ex lebetis phiala,
Ex vase contumeliae
In vas transiata gloriae.

Nimirum permisit eam Christus volutari in sordibus luxuriae, ut in ea depuranda vim gratiae suae ostenderet, dum ex meretrice facit angelicam; sicut quoque major est meritis, eo major virtus medici eum curantis ostenditur; nec hoc quidquam de honore Magdalene decerpit, sed potius addit: quo majora enim magisque assidua fuere crimina, eo major ejus penitentia magisque heroicis ejus animus, qui ex his illico se extricavit, declaratur. Vult enim Deus Magdalenam statuere peccatoribus omnibus vivum penitentiae exemplar, ne quis ob enormitatem scelerum de venia desperet, sed magis in immensa Dei misericordia confidat, et veniam speret, memor S. Pauli dicentis: «Fidelis sermo, et omni acceptione dignus: quod Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consequutus sum, ut in me primo ostenderet Christus Jesus omnem patientiam, ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam aeternam,» I *Timoth.* i, 15.

Vere S. Gregorius: «Plerumque, ait, gravior est Deo fervens post culpam vita, quam securitate

Id tritum mortuum a Christo suscitatum.

An una Magdalena sit, et plura.

Resp. fuit una.

torpens innocentia. » Hinc magnum quidem Dei beneficium est innocentia, qua quem preservat a peccato, sed major Dei gratia est penitentia et remissio peccatorum, eoque major, quia peccata majora sunt, quia hæc remissio datur magis indigno, ideoque major ei fit gratia, uti docet S. Thomas. Quocirca peccatores, dum serio penitent, heroica patrant, quibus innocentes justos superant, et in humilitate, austeritate et sanctitate transcendunt, uti videtur in S. Maria Ægyptiaca, S. Pelagia penitente, S. Paulo, S. Mattheo, S. Mose, qui ex latrone penitens factus est speculum monachorum, etc. Aeres enim ad omnem virtutum stimulos penitentem adhibet prioris vite turpitudinem, peccatorum fœditas, offensæ vindicta, amor Dei tam sibi indulgentis.

Xargaris penitentia symbolum.

Hinc penitentis symbolum est margarita. Sicut enim sol suis radiis ostream (quæ aqueus et fetidus est humor, latens in concha) in pretiosam margaritam convertit; sic Christus illustratione gratiæ Magdalenam peccatricem convertendo ad penitentiam, efficit margaritam.

UT COGNOVIT QUOD ACCUBUISSET IN DOMO PHARISÆI. — Non decebat Magdalenam luxuriam infamem in domo sua, vel Christi, vel aliquis incogniti hæc agere, sed in domo Pharisei sibi noti, ut omnis mali suspicio ab hominibus, qui in materia luxuriæ suspicacissimi sunt, tolleretur, utque honestati et decore per omnia consuleretur. Porro, hæc agere non erubuit in domo Pharisei sibi amici; nam, ut ait S. Gregorius, hom. 33: « Quia semetipsam graviter erubescerebat intus, nihil esse credidit quod erubesceret foris. » Et S. Augustinus, homil. 38 De Temp.: « Meretrix, ait, illa quæ pedes Domini lacrymis lavit et capillis suis extersit, ubi celestem medicum venisse cognovit, ultro se ingressi in domum ubi rogata non fuerat, et quæ prius frontosa erat ad perditionem, postea frontosior facta est ad salutem, et ideo audire meruit, quod ei omnia fuerint peccata dimissa. » Idem, hom. 23 inter 30: « Vidisti, ait, mulierem famosam, male utique famæ, quæ erat peccatrix, non invitata irrumpisse convivio, ubi sum medicum xumbebat, et quæ sisse pia impudentia sanitatem, irruens quasi importuna convivio, opportuna beneficio. Noverat enim quanto morbo laboraret, et illum ad sanandum esse idoneum, ad quem venerat, sciebat. » Atque hæc de causa Christus invitatus ad convivium Pharisei venit, ut illi convivium spirituale penitentis Magdalene convivis exhiberet. Unde Chrysostomus, serm. 93: « Accubuit, ait, Christus, non pocula saporata melle, floribus odorata sumptuosus, sed penitentis lacrymas ex ipsis oculorum fontibus potaturus. Deus delinquentium lacrymas esurit, sicut lacrymas peccatorum. » Nam, ut ait S. Bernardus, « lacrymæ penitentium, vinum sunt angelorum, » quod scilicet omnes angelorum sensus oblectat. Subdit enim S. Bernardus, serm. 30 in Cant., « et quod in illis (lacrymis) vite

odor, sapor gratiæ sit, indulgentiæ gustus, reconciliationis jucunditas, sanitas redeuntis innocentie, serenitatis suavitas conscientie. » Lacrymæ ergo angelis sunt vinum Cœli, id est coloratum, odoratum, apudum.

ATTULIT ALABASTRUM (vasculum alabastrinum, pyxidem ex lapide alabastrite) UNGUENTI. — Quale hoc fuerit, dixi Matth. XXVI, 7.

ET STANS RETRO SECUS PEDES EJUS, LACRYMIS CORPIT RIGARE PEDES EJUS, ET CAPILLIS CAPITIS SUI TERGERAT, ET OSCULABATUR PEDES EJUS, ET UNGUENTO UNGEBAT. — « Stans retro secus pedes ejus. » Veteres enim in toris, id est in lectulis mensalibus jacendo, et cubito caput fulciendo, mensæ accumbabant, illa ut caput versus mensam, pedes verò versus anteriorem partem porrigerent, ut aliis in eodem lectulo discumbentibus commodus foret locus. Potuit ergo pedes Christi exterius tangere, lavare et tergere Magdalena. Porro, non videtur torus hic fuisse tam altus, ut ipsa stans (ut vult Toletus) attingeret pedes Christi, præsertim quia ipsa fuit alta et procerâ, ut patet ex capite ejus ingenti quod Massilia ostenditur, et ex pede ejus prægrandi, qui Romæ in templo S. Celsi juxta Pontem asservatur, ubi eundem conspexi. « Stans » ergo, hic duntaxat præsentiam significat in quolibet situ, q. d. « Stans, » id est præsens, et genibus innixa, ad pedes Christi. Hic enim est situs penitentis. « Accessit, ait S. Augustinus, hom. 23 inter 30, non ad caput Domini, sed ad pedes. Et quæ diu male ambulaverat, vestigia recta querebat. Prius fudit lacrymas cordis, et lavit Domini pedes obsequio confessionis. Capillis suis tersit, osculabatur, unxit, tacita loquebatur, non sermonem pronebat, sed devotionem ostendebat. »

Hic ergo in Magdalena impletum est illud Cant. 1: « Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie. » Et illud vers. 12: « Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. » Et illud Cant. II, 2: « Surgam, et circumibo civitatem: per vias et plateas queram quem diligit anima mea. » Vide ibi dicta.

Nota hic verecundiam Magdalene, quæ est Magdalæ de vero mala. decus adolescentiæ et penitentis. Accessit enim ad Christum, non ante (utpote æstimans se, ob crimina fœda, ejus aspectu divino et purissimo indignam), sed retro; non ad caput, sed ad pedes. « Verecundia enim, ut ait S. Bernardus, serm. 86 in Cant., est gemma morum, virga disciplinæ, soror continentiæ, lampas pudiciæ mentis, expunctrix malorum, et propagatrix puritatis innatæ, specialis gloria conscientie, et famæ custos, vite decus, virtutis sedes, virtutum primitiæ, naturæ laus et insigne totius honesti. Rubor ipse genarum, quem forte invexerat pudor, quantum gratiæ et decoris suffuso affertur vultui solet! »

Nota secundo: S. Magdalena, ait S. Chrysostomus,

mus, hom. 14 in Matthæum, prima fuit de qua legitur, quod venie et gratiæ causa iverit ad Christum. Alii enim sanitatis causa eum adierunt. Fuit igitur ipsa quasi cervæ sagittata a Christo telo amoris: unde cucurrit ad eum quasi saucia. Ostendit ei Christus in mente turpitudinem suam et statum miserabilem: unde ipsa confusa et dolore transfixa se ferre non potuit nec ad momentum, sed illico cucurrit ad Christum, ut a tam misero statu se liberaret. Hinc irrumpit importuna convivio, aliqui potuisset per horam expectare Christum redeuntem a convivio in aliquo loco civitatis secreto et a turba remoto. Peccatum enim mortale vel unicum adeo fœdum et horrendum est, ut asserat S. Anselmus, lib. De Similit., cap. CX: « Si hinc peccati pudorem, et illic cernerem inferni horrorem, et necessario uno illorum habere immergi, prius me in infernum mergerem, quam peccatum in me immitterem. » Aditque: « Mallem purus a peccato gehennam intrare, quam peccati sorde pollutus cœlorum regna tenere. »

Nota tertio: Videtur Magdalena audisse hanc vocem Joannis Baptiste de Christo: « Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, » Joan. 1. Aut illud Christi: « Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos, » Matth. XI. Rursus ipsa a septem demonibus per Christum liberata, uti audiemus cap. vii, 2, ex divino Spiritus Sancti instinctu et impulsu sibi persuadebat se pariter a septem, id est omnibus peccatis per Christum liberandam. Quare penitens, totaque compuncta adiit Christum, quasi Prophetam sanctissimum et divinum, qui a Deo haberet potestatem remittendi peccata, certo confidens se ab eo peccatorum veniam impetraturam: nam Christus per gratiam traxit intus, quam per misericordiam suscepit foris, ait S. Gregorius.

LACRYMIS CORPIT RIGARE PEDES EJUS. — Nota hic ingentem lacrymarum in Magdalena penitente copiam, quæ tanta fuit, ut pedes Christi extiteret pulverulentos (incedebat enim Christus nudis superne pedibus, inferne tantum sandaliis sive soleis calceatus, uti ostendi Matth. x, 10) ablueret et purificaret. De quarum vi et efficacia vide inter alios S. Chrysostomum, serm. De Penitentia, tom. V. Audi et S. Ambrosium hic: « Ideo non lavit pedes suos Christus, ut eos lacrymis nos lavemus. Bonæ lacrymæ, quæ non solum nostrum possunt lavare delictum, sed etiam Verbi cœlestis rigare vestigium, ut gressus in nobis ejus exuberent. Bonæ lacrymæ, in quibus non solum redemptio peccatorum, sed etiam refectio est iustorum. Justus enim vox est: Fuerunt mihi lacrymæ mee panes die ac nocte. » Et S. Gregorius, hom. 33: « Cogitanti mihi, ait, de Mariæ penitentia, flere magis libet quam aliquid dicere. Cujus enim vel saxum pectus, illas hujus peccatrici lacrymæ et exemplum penitendi non

emolliant? Consideravit namque quid fecit, et noluit moderari quid faceret. Super convivas ingressa est, non jussa venit, inter opulentes lacrymas obtulit. Discite quod dolore ardet, misere flere et inter epulas non erubescit. »

ET CAPILLIS CAPITIS SUI TERGERAT. — Non deerant Magdalene lineæ ad tergendum, sed penitentis studio capillos, quos olim comperat et fucarat ad alliciendum amasios, nunc dedicat pietati et Christo. Unde S. Cyprrianus, tract. De Ablutione pedum: « Usa est, ait, capillis pro lineo, oculis pro catino, lacrymis pro baptismo: cor contritum erupit in lacrymas, fides lavit, caritas unxit: caput pro suppedaneo stravit, crinibus circumfusus pedes sacros involvit et tersit: nihil sibi de se retinens, totam se tibi devovit. Et tu affectum potius quam factum attendens, ungebas unguentem, albaeque lavantem, tergebis intrinsecus penitentem. » Causam dat S. Euthymius, dicens: « Instrumenta peccati facit instrumenta virtutis. » Et particularis S. Gregorius, hom. 33: « Quod, inquit, sibi turpiter exhibuerat, hoc jam Deo laudabiliter offerebat. Oculis terrena concupiscerat; sed hos jam per penitentiam contentus flebat. Capillos ad compositionem vultus exhibuerat; sed jam capillis lacrymas tergebat. Ore superba dixerat; sed pedes Domini osculans, hoc in Redemptoris sui vestigia figebat. Quot ergo in se habuit oblectamenta, tot de se invenit holocausta. Convertit ad virtutum numerum, numerum criminum, ut totum serviret Deo in penitentia, quidquid ex se Deum contempserat in culpa. » Audi et S. Chrysostomum, hom. 6 in Matth.: « Sic et ista in Evangelio meretrix, virgines quoque ipsas honestate superavit, et incredibilis in Christum amoris igne succensa, et a maximis sordibus peccatorum largissimo lacrymarum fonte purgata. Quia enim perfecta inculcuerat penitendo, bacchari (ut ita dixerim) cepit desiderio exagitata Christi. Siquidem continuo et erines resolvit, et sanctos pedes uberrime diluens lacrymis, ac propriis extergens capillis, pretiosius rigavit unguento. Et hæc quidem extrinsecus cuncta faciebat: ac vero que in secreto mentis agitabat, multo his erant ignitoria, multoque majora, quæ tantummodo Deus ipse cernerebat. »

ET OSCULABATUR PEDES EJUS — Iotos tersosque. Oscula impudica amasiorum convertit in oscula casta et supplicia pedum Christi, hoc gestu penitens peccatorum veniam et reconciliationem; hujus enim symbolum est osculum, æque ac amoris et charitatis, ait S. Ambrosius.

Mystice: « Pedes duo Christi, ait B. Petrus Damianus, serm. De Magdalena, sunt misericordia et iudicium, quorum alterum sine altero osculari, vel temeraria securitas est, vel desperatio fugienda. » Publice, in publico convivio, coram omnibus convivis hos actus penitentis edebat Magdalena, ut publico scandalo quod sua luxu-

Arma peccati sunt arma virtutis.

ria dederat, publica poenitentia satisfaceret illudque aboleret.

ET UNGUENTO UNGERAT. — Veteres olim in convivio utebantur unguentis, hoc est, aquis vel liquoribus odoriferis, tum ad lautitiam, tum ad fragrantiam, uti ostendi *Ecl.* ix, 40; fieri autem id solebat per mulieres, ut patet *1 Reg.* viii, 13. Eo audientiori in convivio irruiit Magdalena, idipsum factum. in domo Simonis amici sui, ut incensum suum erga Christum monstraret amorem, ait Titus. Nam, ut inquit S. Paulinus, *epist.* 4 ad Severum, pag. 92, de S. Magdalena: « Non unguentum in illa Dominus, sed charitatem dilexit, qua pudenter impudens, et pie improba, sine opprobrii et repulse metu extraneam sibi domum Pharisei, non invitata, illa vi petulant penetravit, qua rapitur regnum celorum, et tantum verbi celestis esuriens, non ad opes illius, sed ad pedes Christi cucurrit, segue in illis abluat et cibavit, atque ipsos sibi pedes sacramentum (ut ita dixerim) et altare constituit. In quibus libavit fletu, litavit unguento, sacrificavit affectu. Sacrificium enim Deo spiritus contribulatus. Quem illa immolans Deo, non solum remissionem delictorum, sed et gloriam predicantem cum Evangelio nominis meruit. » Et inferius: « illum diligens se dilexit. » Et concludens, p. 103: « Ergo, ait, illum amemus, quem amare debitum est; illum osculemur, quem osculari castitas est; illi copulemur, cui nupsisse virginitas est; illi subiiciamur, sub quo jacere supra mundum stare est; propter illum deiciamur, cui cadere resurrectio est; illi commoriamur, in quo vita est, in quo et mortui vivimus: qui vicissim nobis hoc esse dignatur, quidquid illi fuerimus servi sui, etc. »

Mystice: B. Damianus, *serm.* De S. Magdalena, ait hoc unguentum fieri peccatis nostris: « Ipsa, ait, in mortuario poenitentiae macerationis pistillo contusa, et respersa discretionis oleo, doloris igne supposito et in abano disciplinae concocta, unguentum exhibet pretiosum et acceptum pedibus Salvatoris. » Et subdit hoc unguentum esse quadruplex: primo, devotionalis; secundo, virtutum inter se commistarum; tertio, pietatis; quarto, misericordiae.

Nota hic in Magdalena exitum et heroicum poenitentiae ceterarumque virtutum speculum. Primo, eximiam fidem, qua credidit Christum habere potestatem dimittendi peccata, etsi id pertinaciter negarent Scribae et Pharisei, nec ulli Prophetarum huc usque potestas habet Deo fuisset concessa: imo si fidem habemus S. Augustino, *homil.* 33 inter 30, Christum plusquam hominem esse credidit, scilicet hominem Deum; credebatur enim hominem merum non posse dimittere peccata per se et autoritative, ut faciebat Christus, sed hoc esse solius Dei: quare Christum esse Deum. Hanc fidem concepit partim ex miraculis Christi, et communi fama quod ipse

esset Messias, partim et potissime ex illuminatione et instinctu Dei. Ita Euthymius et Franciscus Lucas hic, ac S. Augustinus, loco jam citato: « Illa, ait, quae sibi peccata a Christo remitti credidit, Christum non hominem tantum, sed et Deum credidit. » Unde addit Augustinus: « Accessit ad Dominum immunda, ut rediret munda; accessit aegra, ut rediret sana; accessit confessa, ut rediret professa. »

Secundo, admirandam religionem et devotionem, qua pedes Christi amplexa eos lacrymis rigare, tergere, osculari non cessavit, donec audiret a Christo: « Remittuntur tibi peccata tua, vade in pace. »

Tertio, insignem sapientiam, qua non voce, sed corde et intus desideris ac suspiriis, veniam criminum flagitabat a Christo.

Quarto, magnitudinem poenitentiae, qua quasi effrons et impudens publice irruiit convivio, humi se abiecit, rivos lacrymarum profudit, capillis olim crispantibus sordes Christi terxit, osculis lambere et unguento ungere perstitit, ac deinde omnem vitam suam omnesque annos usque ad mortem Christo et poenitentiae dicavit, ac triginta annos in deserto austeram in iugibus lacrymis, jejuniis et orationibus egit vitam. Lege eam apud Surium die 22 iulii: unde de ea canit Petrarca:

Namque famem, frigus, durum quoque saxa cubile,
Dulcia fecit amor, spesque alio pectore fixa.

Praemium angelicum subdit:

Hic hominum non visa oculis, stipata catervis
Angelis, septemque die subvecta per horas,
Caelestes audire choros alterna canentes
Carmine corpore de carcere digna fuisti.

Denique Christus revelavit S. Brigidae, lib. I *Tractatus Revel.*, cap. cviii, tres sanctos sibi prae ceteris placuisse, scilicet B. Virginem, Joannem Baptistam et Mariam Magdalenam, de qua sic loquitur: « Quando Maria Magdalena conversa est, dixerunt demones: Quomodo reducemus eam? pinguem enim praedam perdidimus: ipsa quippe in tantum se aquis lacrymarum lavat, quod non audemus aspectum nostrum in eam infingere: sic tegit se bonis operibus, quod nihil accedit ad eam de macula: sic fervens et calida est in Dei servitio et sanctitate, quod non audemus ei appropinquare. »

Tropologice: S. Ambrosius, lib. *De Tobia*, cap. xxi: « Misit oleum, inquit, in pedes ejus, misericordiam et ipsa in pauperes conferendo. Isti sunt pedes Christi; in his innocentius ambulat Christus. »

30. VIDENS AUTEM PHARISEUS, QUI VOCAYERAT EUM, AIT INTRA SE, Dicens: Hic si esset propheta, sciret utique, quae et qualis esset mulier, quae tangit eum, quia peccatrix est, — ac proinde non decet, ut ipsa immunda tangat Prophetam mun-

dum, quare Jesus non videtur esse Propheta, ut pote qui sinat se tangi a tam immunda et infami meretrice: erat enim hic Phariseus, ait S. Augustinus, *serm.* 23 inter 30, ex illo genere hominum superbiorum, de quibus Isaías, cap. lii, dixit: « Recede longe a me, noli me tangere, quoniam mundus sum. » Hic fuit parallogismus Simonis erroneus et falsus. Nam decebat immundos tangere Christum, ut ab eo mundarentur. Ad hoc enim venerat in mundum, ut esset medicus tangens et sanans omnes morbos tam animi, quam corporis. « Offendiculum passus haec dicebat, ait Euthymius, ignorans quod, cum Deus esset, propter peccatores homo factus erat. » Rursum Magdalena jam non erat immunda, sed munda et sanctificata per contritionem, uti docet in sequentibus Christus. Deceptus est Simon iudicans ex praeteritis, non ex praesentibus, quae et qualis nunc esset Magdalena. Erat enim eadem, sed altera: altera, sed ipsa, ait Chrysologus, *serm.* 74 et 75. Quare mundior et sanctior erat humilis et poenitens Magdalena, impuro et superbo Phariseo, qui similia et forte graviora quam Magdalena commiserat, aut ob superbiam facile committere poterat, ut docet S. Augustinus loco jam citato. Quare in multis hic Phariseus deliquit. Ordo ejus errores et delicta recenset Toletus hic, annotat. 66.

Hinc tropologice colligit S. Gregorius, *hom.* 33, dicens: « Unde necesse est, ut, cum peccatores quosque conspiciamus, nosmetipsos prius in illorum calamitate defleamus, quia fortasse in similibus aut lapsi sumus, aut labi possumus, si lapsi non sumus: etsi censura magisterii debet semper virtute disciplinae vitia persequi, oportet tamen ut sollicite discernamus, quia distinctionem debemus vitii, compassionem naturae. Si enim ferendus est peccator, nutriendus est proximus. »

40. ET RESPONDENS JESUS (qui acie mentis et spiritus sui divini providebat arcanas cordis cogitationes et mutinosa Pharisei), DIXIT AD ILLUM: SIMON, HABEO TIBI ALIQUID DICERE. AT ILLE AIT: MAGISTER, DIC. « Simon. » Multi putant hunc Simonem alium esse a Simone Leproso, qui invitavit Christum sex diebus ante passionem in Bethania, ubi et Magdalena Christum iterum unxit, *Joan.* xii, 2; *Matth.* xxvi, 6, quia hic Simon habitabat in Galilaea, ille vero Leprosus in Judaea, puta in Bethania. Ita censet S. Augustinus, lib. I *De Consensu Evang.*, cap. lxxix; Theophylactus, Beda et alii. Alii unum et eundem Simonem esse volunt, idque conjicitur ex eodem nomine Simoni, ex eadem familiaritate cum Jesu et Magdalena, ex simili invitatione et unctione. Videtur enim hic Simon a Christo conversus, cum eo migrante a Galilaea in Judaeam, *Matth.* xix, 1, eodem pariter migrasse, ac domum delegisse in Bethania, juxta notam sibi Magdalenam, ut cum ea Christi praesentia et doctrina frueretur.

HABEO TIBI ALIQUID DICERE. — Ecce quam prudenter et leniter Simonem corrigit Christus, suavis hic verbis, sed praegnantibus, prius captans Simonis benevolentiam ejusque attentionem excitans: « Nam et ipsum sanare cupiebat, ne gratis apud eum comederet, » ait S. Augustinus loco citato; ac revera eum sanasse videtur, ut facile innuit hic Lucas. Unde Simon modesto et placide respondit Christo: « Magister, dic, » q. d. Ego tua quasi magistri mei dicta, ut discipulus grate et libenter accipiam.

41. DUO DEBITORES ERANT: CUIDAM FENERATORI: UNUS DEBERAT DENARIOS QUINGENTOS, ET ALIUS QUINGAGINTA. — « Debitores, qui, ut ait S. Ambrosius, feneratori celesti (Deo) erant obnoxii, cui non materiale pecuniam debemus, sed meritum examina, era virtutum: » debita ergo sunt peccata, quibus injuriam irrogamus Deo gravissimam, pro qua ei satisfacere debemus, sed non valeamus, ideoque gehennae et ignis eterni rei sumus. « Feneratori, » id est « creditori, » ut vertit Syrus: Graecum enim δανεικός respondet Hebr. נשכנ nosche, ac significat eum qui dat mutuum sive gratis, sive ad usuram. Quare melius per « feneratorem » hic accipias « mutuatorem, » sive « creditorem; » sic enim haec vox accipitur *Deuter.* xv, 6, et xxviii, 12; *Ecl.* xlix, 1 et 2.

UNUS DEBERAT DENARIOS QUINGENTOS, ET ALIUS QUINGAGINTA. — Denarius est julius, sive regalis quidam Hispanicus, ita dictus, quod 10 continet parvos asses, hoc est decem baecos Romanos, sive decem dimidios stuferos Belgicos: quare denarius valebat quinque stuferos. Ergo 50 denarii faciunt quinque aureos Romanos, 500 vero denarii faciunt 50 aureos Romanos. In hac parabola Christus per duos debiles denotat Simonem suum hospitem, et Magdalenam, idque facit eleganter et paradigmatico civilis causa, ne, si Simonem statim nominasset, eum offenderet et percelleret. Id patet ex sequentibus, ubi per tres antitheses Magdalenam cum Simone comparat, illamque Simoni anteponi et absolvi. Magdalena ergo debebat 500 denarios, quia magnam peccatricem se aestimabat, ac multo plus Deo ob sua peccata debere aestimabat, quam deberet Simon, ideoque plus dilexit ac majora dilectionis signa ostendit, ut remissionem majorum criminum ab eo mereretur accipere. Simon debebat denarios 50, id est parum et venialiter duntaxat se peccasse, parumque Deo debere aestimabat, quia putabat se justum, ideoque parva vel nulla contritione se egere credebat.

Verum, ut recte notat S. Augustinus loco citato, haec de causa eque vni magis se Deo (qui illum ne majora scelera committeret, conservabat) debitorem confiteri debebat. Audi S. Augustinum: « Adulter non fuisti (o Simon, uti fuit Magdalena) in illa vita tua praeterita plena ignorantis. Hoc tibi dicit Deus tuus: Regebam te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non committeres. Suasit

defuit; et ut suator deesset, ego feci. Locus et tempus defuit; et ut haec deessent, ego feci. Affuit suator, non defuit locus, non defuit tempus; ut non consentiret, ego terrui. Agnosce ergo gratiam quam tibi debet, et quod non admisisti. Mihi debet iste quod factum est, et dimissum vidisti: mihi debet et tu quod non admisisti. Nullum est enim peccatum quod fecit homo, quod non possit facere alter homo, si desit rector, a quo factus est homo. »

42. NON HABENTIBUS ILLIS, UNDE REDDERENT, DONAVIT (debitum condonavit) UTRISQUE. QUIS ERGO EUM (feneratorem, id est creditorem, puta Deum: huic enim quasi creditor peccator est debitor) PLUS DILIGIT? — id est, plus diligere iudicabitur, vel plus diligere solet, pluribus officiis eum demereri satagit. Similis hebraismus est alibi frequens, ut *Amos* v, 18: « Ideo prudens in tempore illo tacebit, » id est tacebit, aut tacere eum oportuit. Sensus est, q. d. Sicut is qui cum plura debet suo creditori, plurim ab eo accepit remissionem, passim a prudentibus iudicabitur ideo maiorem hanc remissionem a creditore accepisse, quod magis eum dilexerit, ac plura ei officia et signa benevolentiae exhibuerit, ob quae plura vicissim illi remisit et condonavit creditor. Sic enim debitores, qui multa debent creditoribus, maiora eis officia et obsequia deferre solent, ut tantorum debitorum remissionem, vel diminutionem, vel temporis ad solvendum praestituti prorogationem ab eo emerantur, et quasi emendicant. Simili ergo modo tu, o Simon, prudenter iudicare debes Magdalenam magis dilexisse me Prophetam et Messiam Dei Filium, quam tu dilexeris: maiora enim, ut vidisti, dilectionis, omnisque officii et obsequii signa mihi exhibuit, quam tu exhibueris: quare istis me provocavit, ut plura et maiora ipsi quam tibi peccata condonem. Major enim dilectio debitoris est causa maioris condonationis creditoris: illam enim provocat et elicit. Unde congrue ad parabolam propositam infero et dico: « Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. » Quare Magdalenam jam amplius non est peccatrix, nec indigna contactu pedum meorum, ut tu aestimas, o Simon, sed sanctior te est digniorque meo tactu. Hunc sensum exigit acolutia et apodosis, sive reddito et applicatio aquae parabolae, scilicet ut significetur dilectionem maiorem esse causam maioris remissionis maiorum debitorum, id est delictorum. Ita S. Augustinus, *hom.* 23 inter 80. Ergo « diligit » significat praesens et praeteritum, q. d. Plus me dilexit et diligit, ideoque plus ei remisit. Unde Arabicus vertit, *quis ergo horum duorum debitorum plus amator est istius?* Ita Maldonatus, qui disertè ait praesens hic ex vulgari phrasi poni pro praeterito; scilicet « diligit » pro « dilexit, » imò Christum sic interpretatur vers. 47, dicens: « Quoniam dilexit multum. » Secundo tamen, si « diligit, » vel,

ut Graece est, *ἀγαπᾷ*, id est, « diligit, » malis simpliciter accipere pro futuro, q. d. Quis eorum deinceps creditorum plus diligit? dico esse argumentum inversum, adductum ab effectu ad causam naturaliter co-nexam, q. d. Sicut ille debitor multum dilexit ore litorem, eo quod hic multa et debita jam ante remisit; remissio enim plurimum maiorem in debitore exigit gratitudinem et dilectionem erga creditorem: debitor enim cui multa dimisit creditor, ex gratitudine cogitur magis redamare creditorem, quam ille cui ista paucula dimisit: sic e converso, ego, o Simon, Magdalenam multa delicta quasi debita dimitto, quia ipsa multum me dilexit; q. d. Remissio debiti, et vicissim dilectio debitoris erga creditorem debitum remittentem, inter se connexa sunt; et sicut remissio creditoris parit dilectionem debitoris; ita vicissim dilectio debitoris parit remissionem creditoris. Provocat enim amor creditoris in remittendo amorem debitoris in obsequendo, et vice versa amor debitoris provocat amorem et remissionem creditoris; atque utrumque carnere est in Magdalenam diligente, et Christo delicta ei remittente. Ita Lyranus, Franciscus Lucas et alii. Alioqui enim ex parabola hac debitorum plane e converso inferendum fuisset, hoc modo: Sicut creditor plura dimittens debitori efficit, ut ille deinceps ipsum plus diligit; sic ergo Christus maiora dimittens Magdalenae, efficit, ut ipsa deinceps magis me dilectura sit. Verum voluit Christus convertere parabolam modo jam dictam, ut ostenderet Magdalenam non tantum remissa esse peccata, sed et modum ac viam quo remissa sunt, nimirum per dilectionem, ut illam imitetur, ac per ferventem dilectionem emeremur a Deo peccatorum indulgentiam.

Simili modo Christus convertit parabolam Samaritani, cap. x, vers. 36. Rogatus enim quis esset proximus, ostendit Samaritanum qui vulnerati misertus est, dicens: « Quis horum trium tibi videtur proximus? » Cum directe ad parabolam dicere debuisset: Vulneratus ille est proximus, cui praestanda est misericordia, sed maluit nominare Samaritanum, ut in eo miserem ostenderet, quam misericordiam proximis exhibere debeamus. Ex uno enim intelligitur alterum; scilicet ex proximo misereamur, intelligitur proximus miseri: proximus enim est relativum; proximus enim proximi est proximus. Sensus ergo est, q. d. Samaritanus se vere gessit ut proximum vulnerati: Samaritanum ergo imitare, ut proximi tui miseri miserearis, sic vere te illius proximum ostendes. Unde concludens parabolam, subiungit Christus: « Vade, et tu fac similiter. » Simili modo hic concludit: « Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum: cui autem minus dimittitur, minus diligit. »

Aliter haec explicat S. Ambrosius, lib. *De Tobia*, cap. xxii, Christum scilicet prius remississe peccata Magdalenae, ipsam deinde Christo gratam

amplius eum dilexisse, ideoque Christum providentem hanc ejus gratitudinem et dilectionem, primitus peccata ejus remisisse. Alter quoque S. Gregorius, lib. V, *epist.* 22, et ex eo Toletus, q. d. Debitor cui plus debiti a creditore dimittitur, debet et solet gratus esse creditori, eumque magis diligere. Cum ergo tu, o Simon, videris in Magdalenam maiora dilectionis mei signa in lavando, tergendō, osculando et ungendo meos pedes, inde debes colligere me multa ei peccata remisisse. Ex effectu enim colligitur causa; scilicet, ex dilectione remissio debitorum. Vide ergo quam temere iudicaveris hanc mulierem esse peccatricem, et tactu meo indignam, cum ex mira ejus gratitudine et dilectione debuisses inferre multa, id est omnia, ei a me peccata esse remissa. Verum hic sensus torquet illud vers. 47: « Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. » Vox enim « quoniam » significat dilectionem fuisse causam remissionis peccatorum, non effectum: de quo plura vers. 47.

43. RESPONDENS SIMON DIXIT: ESTIMO QUIA (quod) IS CUI PLUS DONAVIT (id est plus debiti condonavit, scilicet diligit suum creditorem eo modo, quo jam explicatum est. Hoc responsum extorquet Christus ex ore Simonis, ut illo ipsum irretiat et capiatur. Unde sequitur). AT ILLI DIXIT EI: RECTE JUDICASTI. — Laudat Christus responsum Simonis, ut eo facilius ipse admittat sequentem inde Christi reprehensionem et correctionem.

44. ET CONVERSUS AD MULIEREM, DIXIT SIMONI: VIDES HANC MULIEREM? — « CONVERSUS. » Magdalenam enim erat a tergo Christi, nec audebat ex criminum confusione coram facie ejus comparere. Unde Christus ad eam ita penitentem faciem suam convertit, eamque benignis gratiae oculis respexit, ac Simoni hospiti suo praetulit.

VIDES HANC MULIEREM? — jam non peccatricem ut tu, o Simon, aestimas, sed penitentem justificatam et sanctam.

INTRAVI IN DOMUM TUAM, AQUAM PEDIBUS MEIS NON DEDISTI: HEC AUTEM LACRIMIS RIGAVIT PEDES MEOS, ET CAPITILLIS SUIS TERUIT. — Solebant hospitibus et convivis ante mensam lavari pedes, quia olim nudis pedibus incedebant: lavabant eos *er*, ut sordes simul et fatigationem abstergerent, ne iis lectulos mensales in quibus discubebant erant, sordidarent. Sic Abraham lavit pedes angelis, quos peregrinos existimabat, *Genes.* xviii, 14; et Loth, *Genes.* xix, 2; et alii *Judic.* xix. Unde et Paulus viduam Diaconissam eligendam censet, quae « pedes Sanctorum lavit. » *I Tim.* v, 10. Christus autem hic et foris veniebat, et erat conviva; quare Simon ei pedes lavari curare debebat. Taxat ergo Christus ejus inordinam parvumque amorem, ut dilectionem Magdalenae illi praeferat, utpote quae non aqua, sed lacrymis pedes Christi abluit; nec linteo, sed capitillis suis terit, eosque sordidare non est verita. Nam, ut

ait Titus: « Aqua facili negotio parari potest, sed tanta lacrymarum profusio, paratu minime facilis est. »

45. OSCULUM MIHI NON DEDISTI: HEC AUTEM, EX QUO INTRAVI, NON CESSAVIT OSCULARI PEDES MEOS. — Idque « cum omni timore et reverentia, » ait Titus. Solebant hospites et convivae osculo excipere, in signum amoris et benevolentiae, ut eos sibi gratos esse significarent. Unde id etiamnum faciunt Belgae aliaeque gentes. At Simon, parum ergo Christum civilis, osculum omisit. Sensus est, q. d. Tuum erat, o Simon, me hospitem osculo faciei de more excipere; tuam ergo rusticitatem supplevit et superavi civilis amansque Magdalenam, quae non faciem, sed pedes meos osculata est, idque non semel, nec uno osculo, sed crebris et continuatis ab initio ingressus ejus in domum hucusque.

46. OLEO CAPUT MEUM NON UNXISTI: HEC AUTEM UNGUENTO UNXIT PEDES MEOS. — Solebant liquoribus odoratis perfundere manus et capita convivarum, ac quo illi erant hero chariores et majores in pretio, eo pretiosiores illis adhibebant liquores. Sensus ergo est, q. d. Tu, o Simon, ne vili quidem, communique oleo faciem meam unxisti: at Magdalenam unguento pretioso unxit pedes meos. Vide ergo quam te in officio et charitate superet: « Non unum unguentum Dominus, ait Ambrosius, sed charitatem dilexit, fidem suscepit, humilitatem probavit. » Unde concludit Christus:

47. PROPTER QUOD DICO TIBI: REMITTUNTUR EI PECCATA MULTA, QUONIAM DILEXIT MULTUM. — Graece est *ἀπολύεται*, id est remissa sunt, in praeterito; sic et Syrus et Arabicus. Queritur: Quando Magdalenae fuerint remissa peccata? Franciscus Lucas, primo, censet remissa esse vers. seq., cum paulo post Christus ei dixit: « Remittuntur tibi peccata. » Quod ergo hic dicit « remittuntur, » sic explicat, q. d. Jam jam remittenda sunt. Secundo, alii censent hoc versu praesenti remissa fuisse illi peccata, illud enim significat « remittuntur; » quia decebat ut nemo nisi Christus eam absolveret, ne sententiam absolutionis viva voce coram Simone in eam proferret. Tertio, verisimilius videtur paulo ante remissa illi fuisse peccata, cum scilicet perfectum de peccatis dolorem concepit, ex cuius vi deinde haec signa Iohannis, Ieronimi, osculationis et unctionis pedum Christi edidit; hoc enim significat Graecum *ἀπολύεται*, id est remissa sunt, in praeterito. Ratio est, quia Magdalenam quae a Deo facta est exemplar penitentiae, eo per validam gratiam illuminante ipsam et impellente, perfectum concepit dolorem ex amore Dei super omnia manantem. Deus enim mentem ejus illuminabat, ut clare videret peccatorum suorum gravitatem; quamque per illam Dei maiestatem et bonitatem offendisset, ac voluntatem impolluerat, ut Deum super omnia diligere, ideoque peccata omnia summe detestaretur, ut Deum

Quando Magdalenae remissa fuerint peccata.

Lavabant autem pedes ante mensam: erant: Iam:

placaret sibi que reconciliaret. Hic Dei amor, et de peccatis dolor eam excitavit ad eandem publicam hanc penitentiam signa, sine ullo rubore et verecundia in publico Simonis convivio. Haec antequam Christus ei diceret: « Remittuntur ei peccata; » jam vi contritionis perfectae et charitate formatae remissa erant ei peccata. Noster tamen interpretis veritas, « remittuntur, » in presenti, eodem sensu quo sacerdos in Sacramento penitentiae, peccatorem penitentem etiam perfecte contritum, ideoque jam justificatum, a peccatis absolvit dicitque: « Ego te absolvo. » Quia solvitur peccata, quantum est ex parte sua, cum absolvit, esto vi contritionis jam sit absolutus: absolutio enim haec tam efficax est, ut, si quod inveniret in conflente peccatum, illud plane tolleretur et absolveretur. Adde, idem peccatum posse saepius condonari, maxime si penitens ex humilitate et dolore illud saepius confiteatur, ac clavibus Ecclesiae subiciat et remissionem flagitet. Unde Christus hic tertio Magdalene peccata remittit. Quare non tantum omnem culpam, sed et omnem penam culpae debitam ei remisit, illique plenam omnium indulgentiam ac quasi primum jubileum indulsit. Hoc est quod ait angelus cuidam Episcopo in Vitis Patrum, lib. VI, n. 46: « Penitentia et confessio penitentes in divinum numerum referunt. » Et Barlaam ad Josphat apud Damascus, in *Hist.* cap. xi: « Lacrymae penitentis nomen baptismi obtinent. » Et Palladius, in *Lusitana*, cap. cxi, narrat virginem quamdam lapsam « magis placuisse Deo in penitentia, quam in virginitate. » Vide S. Hieronymum *De Penitentia Fabiola*, et Climacum, gradu 5 *De Penitentia*.

QUONIAM L'EXIT MULTUM. — Toletus et nonnulli alii censent. « quoniam, » significare causam non remissionis peccatorum, sed probationis, quod illi jam remissa sint, q. d. Inde, o Simon, advertas et cognoscas Magdalene jam remissa esse peccata, quia ipsa haec summe dilectionis et gratitudinis signa mihi ostendit, ut scilicet ipsa se mihi gratam exhiberet, quod jam ante peccata ei condonarem. Verum haec explicatio torquetur « quoniam, » tum quia Magdalene, licet penitens et contrita, nesciebat tamen sibi remissa esse peccata, donec a Christo audivit: « Remittuntur ei peccata: » quare haec signa dilectionis non potuit edere ex gratitudine, ut scilicet se gratam Christo, qui illa remisit, exhiberet, quia, ut dixi, adhuc nesciebat Christum illa remisisse; tum quia Christus non dicit: Cognosce, o Simon, remissa esse Magdalene peccata ex hoc quod ipsa me diligat, id est tanta dilectionis signa ostendat; sed vice versa ait: « Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum, » id est, remittuntur ei peccata haec de causa, quod ipsa me summe diligat, ideoque summe de peccatis, quibus me offendit, doleat. Hoc enim plane verba significant.

Dico ergo — « quoniam » significare causam re-

missionis peccatorum, q. d. Haec de causa Magdalene multa, id est omnia, peccata remissa sunt, quia ipsa summe Deum dilexit, et ex summa haec Dei dilectione summe de peccatis suis doluit illaque plene detestata est. « Caritas enim est mors criminum, vita virtutum, » ait S. Augustinus, tract. *De Laudibus charitatis*. Unde recte Theologi fere omnes cum S. Augustino. *hom.* 23 inter 30, ex hoc loco docent actum contritionis perfectae, qui includit dilectionem Dei super omnia, natura quidem praecedere remissionem peccatorum et justificationem; sed eodem instanti temporis tanquam ultimam ad illam dispositionem, eandem adducere: sicut calor ut octo, in ligno quasi ultima dispositio, inducit in lignum formam ignis. Ita Concilium Tridentinum, sess. XIV, cap. iv, distinguens attritionem quae ex metu gehennae et poenarum concipitur, a contritione quae charitate perficitur, docet hanc cum Sacramento in voto peccatorem Deo reconciliare, illam vero nequaquam, juxta illud: « Cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies, » *Psal.* l. Hinc S. Gregorius, *hom.* 33, ita exponit: « Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum, » quasi dicat: « Incendit plane peccati rubiginem, quia ardet valide per amoris ignem. Tanto namque amplius peccati rubigo consumitur, quanto peccatoris cor magno charitatis igne concrematur. » Vide Suarez, III *part.*, *Quest.* LXXXV, art. 1, disp. 4, sect. 7. Vere S. Bernardus, *epist.* 107: « Libenter, ait, Dei amor nostrum, quem prevenit, subsequitur. Nam quomodo redamare pigeat, quos amavit necdum amantes? »

CUI AUTEM MINUS DIMITTITUR, MINUS DILIGIT. — Haec pars ad Simonem spectat, cui, utpote non penitenti de peccatis nec diligenti Deum, nihil remissum est. Unde Arabicus vertit, *cui autem dimittitur parum, diligitur parum, q. d.* Sicut Magdalene multum diligenti me Deum, multa, id est omnia peccata a me dimissa sunt; ita tibi, o Simon, parum vel nihil ex vera charitate me Deum diligenti, parum vel nihil a me remissum est. Modestiae et civilitatis causa dicit « parum, » vel « minus, » cum absolute dicere potuisset « nihil. » Porro, minus diligenti minus remittitur, intellige secundum rationem et ordinem remissionis a Deo statutum, qui habet, ut unum peccatum mortale etiam minimum sine alio remitti nequeat, sed quodcumque unum remittitur, cetera omnia remittantur quoad culpam, sed secundum gradus dilectionis plus poena minusve, magis vel minus diligenti Deum, quam qui eundem amat ex charitate vera et supernaturali; ac proinde huic multa, id est omnia; illi minus, quia nihil dimittitur: puta Magdalene omnia, Simoni nihil; quia Simon non cogitabat de peccatis suis, nec de illis contemebatur, nec prandium hoc ordinabat ad remissionem a Christo impe-

trandum; Magdalene vero et vehementissime contemebatur, omnesque hos suos penitentiae actus ad impetrandam veniam destinabat. Voluit enim Christus hoc paradigma et hanc parabola duorum debitorum et creditoris aliquo modo accommodare remissioni peccatorum Magdalene et Simoni. Illa autem huic non per omnia similis est, sed in eo tantum quod dixi. Et maxime spectat hic Christus, qui Magdalene multa, id est omnia, dimiserit quoad culpam et poenam, non autem alterum, cur scilicet Simoni minus dimiserit. Quare hoc ut emblema et complementum parabolae addidit, non autem rei per parabolam significante ex aequo adaptari voluit. Adde: dilectio Simonis erat prandium, quod exhibebat Christo, ob quod merebatur, si erat in Dei gratia, ut aliqua peccata venialia sibi remitterentur; sed minor fuit haec Dei dilectio, major vero fuit Magdalene lacrymis lavantis, osculantis et ungentis pedes Christi, ideoque ipsa omnium peccatorum mortalium veniam a Christo impetravit. Addit S. Augustinus id dictum per concessionem ex mente Pharisei, qui se iustum aestimabat, ideoque parum vel nihil Deo debere. « Dictum est hoc, inquit, propter Phariseum illum, qui vel nulla vel paucula se putabat habere peccata: non enim Dominum invitaret, nisi aliquantulum diligeret. » Et postea: « O Pharisee, ideo parum diligis, quia parum tibi dimitti suspicaris: non quia parum dimittitur, sed quia parum putas esse quod dimittitur. »

Addit Toletus, minus dimissum fuisse Simoni, non quod aliquod peccatum ei remissum sit, sed quod ab aliquo peccato committendo fuerit preservatus per Christi gratiam: nam qui Christum invitaverat, non prosequatur Christum odio, ut ceteri Pharisei. Unde verisimile est Simonem hunc tandem plene ad Christum fuisse conversum. Fuit et exacte haec Christi verba expendit Suarez, III *part.* *De Gratia*, lib. VIII, cap. x.

48. DIXIT AUTEM AD ILLAM: REMITTUNTUR TIBI PECCATA. — Franciscus Lucas putat hic primum Magdalene a Christo peccata fuisse condonata. Verum jam ante per contritionem illa ipsi fuisse remissa ostendi vers. praeced. Quod ergo ibi Christus Simoni dixit Magdalene esse remissa peccata, hoc jam conversus ad Magdalenam ipsi dixit, tum ut eam lacrymantem consolaretur et de remissione certiorum reddat; tum ut remissionem jam datam coram Simone et Phariseis confirmet ac testetur, ostendatque se habere potestatem auctoritative remittendi peccata, ideoque esse Messiam ac Deum; hic enim solus primarius est auctor remissionis. Ita Euthymius.

49. ET CORPERUNT QUI SIMUL ACCURDEBANT, DICERE INTRA SE (in corde et mente cogitare, non enim audebant coram Jesu hanc cogitationem suam prodere, ne ab eo aequae ac Simon redarguerentur): QUIS EST HIC, CUI ETIAM PECCATA DIMITTIT? — q. d. Estne hic Messias? estne Deus?

hic enim solus per se peccata remittit. Hinc Christus eos in sua admiratione et dubitatione relinquit, ut pergant scrutari ejus doctrinam, vitam et miracula, indeque cognoscant ipsum esse Messiam Dei Filium.

50. DIXIT AUTEM AD MULIEREM: FIDES TUA TE SALVAM FECIT: VADE IN PACE. — Fides non sola, ut voluit Novantes, sed bonis penitentiae operibus (qualia hic circa Christum exercuit Magdalene) ac charitate formata. Nam paulo ante Christus dilectioni ejus remissionem attribuit, dicens: « Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. » Fides ergo hic intelligitur non nuda, sed per charitatem et contritionis actus, qui hic processerunt, operans.

SALVAM (a peccatis liberam, sanctam ac salvandam) FECIT. — q. d. Fides tua charitate formata constituit te in via salutis, ut, si in ea usque ad mortem perseveres, certo ad salutem et gloriam aeternam sis perventura. Gratia enim est via ad gloriam.

VADE IN PACE. — q. d. Vade secura, tranquilla, laeta et felix, quod hactenus ob conscientiam scelerum fuisti dolens, moesta, anxiosa, sollicita, infelix: peccata enim praeterita tibi amplius non nocebunt, ait Euthymius, nec conscientiam tuam amplius remordebunt aut lancinabunt. Hic est fructus penitentiae, remissionis peccatorum, conscientiae a peccatis purgatae, iustae et sanctae, scilicet pax, serenitas, hilaritas et gaudium Spiritus Sancti, quod omnia mundi gaudia longe superat et transcendit, juxta illud: « Justificati ex fide pacem habeamus ad Deum, » *Roman.* v, 1. Et illud: « Pax Dei quae exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra et intelligentias vestras in Christo Jesu, » *Philipp.* iv, 7. Et illud: « Secura mens quasi iuge convivium, » *Proverb.* xv, 15. Vide illis locis dicta. Praeclara S. Bernardus, *serm.* *De S. Magdalena*: « Est gaudium, ait, continua sibi jucunditate firmissimum, quod perfectus animus de secura sibi conscientia pollicetur. Mens enim ab hujus mundi aspergine pure pressequere detersa, et in divinae contemplationis acumen totum desiderii sui figens affectum, gaudens gaudet in Domino, et exultat anima sua in Deo salutari suo. Talis anima minas aspernatur, nescit timorem, spem falsam eludit, et omnium scandalorum immunis, in pace in idipsum dormiens requiescit. »

Porro, Christus Magdalene hic perfectam uti salutem, sic pacem dedit, « Dei enim perfecta sunt opera, » *Deuter.* xxxii. Hinc quos Christus sanavit, perfecte sanavit. Ipse ergo, primo, et Magdalene mente abolevit omnes habitus vitiatorum, memoriam praeteritarum turpium voluptatum, propensiones ad superbiam, luxuriam et gulam, tentationes carnis pleneque menti pacem reddidit; secundo, inodit ei perfectam castitatem, humilitatem, penitentiam; tertio, plenum contemptum omnium rerum mundanarum et desiderium.

eclestium; *quarto*, ardentissimum Christi amorem, ut se et sua omnia Christi obsequio dedicaret. Quocirca ipsa illico Christum assidue obeuntem castella et praedicantem magno labore et alacritate pedibus incedens ubique secuta est, eumque cum Apostolis suis opibus aluit: praedicationi ejus tota intenta, curam familiæ sorori suæ Marthæ resignavit. Unde a Christo audit: «Optimam partem elegit sibi Maria, quæ non auferetur ab ea in æternum,» *Luc. cap. xi. Hinc et cruci Christi constante, assistit, viditque Christum sanguine suo lavantem crimina sua, quæ ipsa jam lacrymis suis laverat. Quocirca magis in ejus amorem exarsit, ideoque in resurrectioni contemplandæ dedit, ac tota in Christum absorpta vitam magis coelestem egit, quam terrestrem. Sic plena fuit conversio S. Pauli, ut illico virtutes omnes, non tantum Christianas, sed et Apostolicas; idque in gradu heroico, illi Christus infunderet, ut dixi Aetor. ix. Similem mutationem animi se expertum in baptismo scribit S. Cyprianus, lib. II, epist. 2 ad Donat.; et*

S. Augustinus in conversione sua, lib. IX *Confess.*, cap. I, et lib. VIII, cap. XI.

Quapropter tropologicae Origenes, hom. insigni *De Maria Magdalena*: «Sequamur, ait, hujus mulieris affectum, ut perveniamus ad effectum: ploret unusquisque ad Jesum et querat fideliter Jesum, quia non celavit se querenti peccatrici. Disce, peccator homo, a peccatrice muliere, cui tamen dimissa sunt peccata sua, disce plorare Dei absentiam et considerare ejus praesentiam. Disce a Maria Jesum amare, et in Jesum sperare, et querendo Jesum investigare, nulla adversa formidare, nullam extra Jesum consolationem accipere, omnia propter Jesum contemnere.» Vide hic quam potens sit amor, æque ac amor Christi: quam pingitur insidere leoni eumque domare et regere.

Vidi ego qui durum possit frangere leonem:
Vidi qui solus corda domaret Amor.

«Omnia vincit amor.» Vide dicta *Cant. viii*, ad illa: «Fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio.»

CAPUT OCTAVUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Primo, Christus prædicans per castella proponit parabolam seminis et seminantis. Secundo, vers. 20 cuidam nuntianti matrem ejus adesse, respondet suos fratres et matrem esse eos qui verba Dei audiunt et faciunt. Tertio, vers. 23, sedat maris tempestatem. Quarto, vers. 26, daemonem cui nomen erat Legio, ab homine ejicit, simulque abire in porcos. Quinto, vers. 41, mulierem fluxu sanguinis liberat, et filiam Jairi a morte suscitatur.

Primum partem explicuit Matth. xiii, 3; secundam, Matth. xxii, 46; tertiam, Matth. viii, 23; quintam, Matth. ix, 18, et Marci v, 28. Superest ergo hic quarta explicanda.

1. Et factum est deinceps, et ipse iter faciebat per civitates et castella, prædicans et evangelizans regnum Dei; et duodecim cum illo; 2. et mulieres aliquæ, quæ erant curatæ a spiritibus malignis et infirmitatibus: Maria, quæ vocatur Magdalene, de qua septem demonia exierant, 3. et Joanna, uxor Chusæ, procuratoris Herodis, et Susanna et aliae multæ, quæ ministrabant ei de facultatibus suis. 4. Cum autem turba plurima convenirent, et de civitatibus properarent ad eum, dixit per similitudinem: 5. Exiit qui seminat, seminare semen suum; et dum seminat, aliud cecidit secus viam, et concussatum est, et volucres cœli comederunt illud. 6. Et aliud cecidit super petram, et natum aruit, quia non habebat humorem. 7. Et aliud cecidit inter spinas, et simul exortæ spinæ suffocaverunt illud. 8. Et aliud cecidit in terram bonam, et ortum fecit fructum centuplum. Hæc dicens clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat. 9. Interrogabant autem eum discipuli ejus, quæ esset hæc parabola. 10. Quibus ipse dixit: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, cæteris autem in parabolis, ut videntes non videant, et audientes non intelligant. 11. Est autem hæc parabola: Semen est verbum Dei. 12. Qui autem secus viam, hi sunt qui audiunt; deinde venit diabolus, et tollit verbum de corde eorum, ne credentes salvi fiant. 13. Nam qui supra petram, qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum; et

ti radices non habent, qui ad tempus credunt, et in tempore tentationis recedunt. 14. Quod autem in spinas cecidit, hi sunt qui audierunt, et a sollicitudinibus, et divitiis, et voluptatibus vitæ euntes suffocantur, et non referunt fructum. 15. Quod autem in bonam terram, hi sunt qui in corde bono et optimo audientes verbum retinent, et fructum afferunt in patientia. 16. Nemo autem lucernam accendens, operit eam vase, aut sub tectum ponit; sed supra candelabrum ponit, ut intrantes videant lumen. 17. Non est enim occultum, quod non manifestetur, nec absconditum, quod non cognoscatur, et in palam veniat. 18. Videte ergo quomodo audiat. Qui enim habet, dabitur illi; et quicumque non habet, etiam quod putat se habere, auferetur ab illo. 19. Venerunt autem ad illum mater et fratres ejus, et non poterant audire eum præ turba. 20. Et nuntiatum est illi: Mater tua et fratres tui stant foris, volentes te videre. 21. Qui respondens, dixit ad eos: Mater mea et fratres mei hi sunt, qui verbum Dei audiunt, et faciunt. 22. Factum est autem in una dierum, et ipse ascendit in naviculam, et discipuli ejus, et ait ad illos: Transfreturus trans stagnum. Et ascenderunt. 23. Et navigantibus illis obdormivit, et descendit procella venti in stagnum, et complebantur, et periclitabantur. 24. Accedentes autem suscitaverunt eum, dicentes: Præceptor, perimus. At ille surgens, increpavit ventum et tempestatem aquæ, et cessavit, et facta est tranquillitas. 25. Dixit autem illis: Ubi est fides vestra? Qui timentes, mirati sunt ad invicem, dicentes: Quis putas hic est, quia et ventis et mari imperat, et obediunt ei? 26. Et navigaverunt ad regionem Gerasenorum, quæ est contra Galileam. 27. Et cum egressus esset ad terram, occurrit illi vir quidam, qui habebat demonium jam temporibus multis, et vestimento non induebatur, neque in domo manebat, sed in monumentis. 28. Is, ut vidit Jesum, procidit ante illum, et exclamans voce magna, dixit: Quid mihi et tibi est, Jesu Fili Dei altissimi? obsecro te, ne me torqueas. 29. Præcipiebat enim spiritui immundo ut exiret ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum, et vinciebatur catenis et compedibus custoditus, et ruptis vinculis agebatur a daemonio in desertis. 30. Interrogavit autem illum Jesus, dicens: Quod tibi nomen est? At ille dixit: Legio, quia intraverant demonia multa in eum. 31. Et rogabant illum ne imperaret illis ut in abyssum irent. 32. Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentium in monte; et rogabant eum ut permitteret eis in illos ingredi. Et permisit illis. 33. Exierunt ergo demonia ab homine, et intraverunt in porcos; et impetu abiit grex per præceps in stagnum, et suffocatus est. 34. Quod ut viderunt factum qui pascabant, fugerunt, et nuntiaverunt in civitatem et in villas. 35. Exierunt autem videre quod factum est, et venerunt ad Jesum; et invenerunt hominem sedentem, a quo demonia exierant, vestitum, ac sana mente ad pedes ejus, et timuerunt. 36. Nuntiaverunt autem illis et qui viderant, quomodo sanus factus esset a legione; 37. et rogaverunt illum omnis multitudo regionis Gerasenorum, ut discederet ab ipsis, quia magno timore tenebantur. Ipse autem ascendens navim, reversus est. 38. Et rogabat illum vir, a quo demonia exierant, ut cum eo esset. Dimisit autem eum Jesus, dicens: 39. Redi in domum tuam, et narra quanta tibi fecit Deus. Et abiit per universam civitatem, prædicans quantis illi fecisset Jesus. 40. Factum est autem cum redisset Jesus, excepit illum turba: erant enim omnes expectantes eum. 41. Et ecce venit vir, cui nomen Jairus, et ipse princeps synagogæ erat, et cecidit ad pedes Jesu, rogans eum ut intraret in domum ejus, 42. quia unica filia erat ei fere annorum duodecim, et hæc moriebatur. Et contigit, dum iret, a turbis comprimebatur. 43. Et mulier quædam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim, quæ in medicis erogaverat omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit curari: 44. accessit retro, et tetigit fimbriam vestimenti ejus, et confestim stetit fluxus sanguinis ejus. 45. Et ait Jesus: Quis est qui me tetigit? Negantibus autem omnibus, dixit Petrus, et qui cum illo erant: